

ZMIANY W ZASIŁKACH

od 1 stycznia 2022 roku

Spis treści

Zasiłek dla przedsiębiorcy	2
Krótszy okres zasiłkowy po ustaniu tytułu do ubezpieczeń	3
Prawo do zasiłku macierzyńskiego w przypadku śmierci pracodawcy	4
Brak prawa do świadczenia rehabilitacyjnego i zasiłków po ustaniu tytułu do ubezpieczeń dla wszystkich emerytów i rencistów	4
Zmiana w ustalaniu okresu zasiłkowego	5
Wyższy zasiłek za okres pobytu w szpitalu	6
Nowa podstawa już po miesiącu kalendarzowym przerwy	7
Pozyskiwanie danych przez ZUS	7
Termin wypłaty zasiłku	8
Potrącenie nienależnie wypłaconych zasiłków	9
Zaliczenie wypłaconych świadczeń chorobowych na świadczenie emerytalne	10
Szersza definicja wypadku dla celów ustalania stopy procentowej składki	10
Brak prawa do sukcesji stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe	11

Krótszy okres zasiłkowy po ustaniu tytułu do ubezpieczeń, prawo do zasiłku macierzyńskiego w przypadku śmierci pracodawcy, brak prawa do świadczenia rehabilitacyjnego i zasiłków po ustaniu tytułu do ubezpieczeń dla wszystkich emerytów i rencistów, zmiana w ustalaniu okresu zasiłkowego – to tylko część ze zmian w ustawie zasiłkowej, które czekają płatników i ubezpieczonych od 1 stycznia 2022 r.

Zasiłek dla przedsiębiorcy

Przed zmianą przepisów	Po zmianie przepisów
Obecnie prawo do zasiłku ma przedsiębiorca, który w dniu powstania prawa do zasiłku podlega ubezpieczeniu chorobowemu. To, czy przedsiębiorca ma zadłużenie związane ze składkami na ubezpieczenia społeczne, nie ma znaczenia.	<p>Świadczenia z ustawy chorobowej (zasiłek chorobowy, świadczenie rehabilitacyjne, zasiłek opiekuńczy, macierzyński) nie będą przysługiwać osobom prowadzącym pozarolniczą działalność i osobom z nimi współpracującym, duchownym będącym płatnikami składek na własne ubezpieczenia, w razie wystąpienia w dniu powstania prawa do świadczenia zadłużenia z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne na kwotę przekraczającą 1% minimalnego wynagrodzenia za pracę ustalonego na podstawie odrębnych przepisów (obecnie 28 zł) do czasu spłaty całości zadłużenia.</p> <p>Po zmianie przepisów do czasu spłaty zadłużenia zasiłek nie będzie przysługiwał.</p> <p>Prawo do świadczenia przedawni się, jeżeli zadłużenie nie zostanie uregulowane w ciągu 6 miesięcy od dnia powstania prawa do świadczenia. Osoba, która będzie nabywała prawo do długiego zasiłku (np. macierzyńskiego), będzie miała większą motywację do spłaty zadłużenia. Jeżeli zadłużenia nie ureguluje w terminie 6 miesięcy, nie otrzyma od ZUS zasiłku.</p>

	Ta zmiana jest konsekwencją wprowadzenia zmiany w zakresie zasad podlegania dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu. Dobrowolne ubezpieczenie chorobowe nie będzie ustawało, gdy składki przedsiębiorca opłaci po terminie lub w niepełnej wysokości.
--	--

Krótszy okres zasiłkowy po ustaniu tytułu do ubezpieczeń

Za okres niezdolności do pracy lub niemożności wykonywania pracy z przyczyn określonych w art. 6 ust. 2 przypadający po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego zasiłek chorobowy **będzie przysługiwał nie dłużej niż przez 91 dni**. Nie dotyczy to niezdolności do pracy, powstałej wskutek poddania się niezbędnym badaniom lekarskim przewidzianym dla kandydatów na dawców komórek, tkanek i narządów oraz zabiegowi pobrania komórek, tkanek i narządów oraz spowodowanej gruźlicą lub występującej w trakcie ciąży.

Obecnie okres zasiłkowy wynosi do 182 dni, a gdy niezdolność do pracy jest spowodowana gruźlicą lub występuje w trakcie ciąży – nie dłużej niż przez 270 dni. Ten okres dotyczy zarówno ubezpieczonych chorujących w trakcie zatrudnienia, jak i po zakończeniu pracy. Gdy ubezpieczony ostatniego dnia pracy zachoruje albo zachoruje w terminie 14 dni po ustaniu zatrudnienia i będzie chorował przez okres co najmniej 30 dni, to okres zasiłkowy jest ustalany na zasadach ogólnych i wynosi 182 dni lub 270 dni.

Konsekwencje zmiany przepisów

Po zmianie przepisów okres zostanie skrócony o połowę, czyli do 91 dni. Jeżeli po upływie tego okresu pracownik w dalszym ciągu będzie chory, nie będzie już miał prawa do zasiłku chorobowego.

Dłuższy okres zasiłkowy będzie dotyczył ubezpieczonych po ustaniu zatrudnienia, gdy niezdolność do pracy:

- 1) powstała wskutek poddania się niezbędnym badaniom lekarskim przewidzianym dla kandydatów na dawców komórek, tkanek i narządów,
- 2) będzie występowała w okresie ciąży oraz
- 3) została spowodowana gruźlicą.

W tych trzech przypadkach okres zasiłkowy – tak jak obecnie – będzie ustalany na dotychczasowych zasadach.

Prawo do zasiłku macierzyńskiego w przypadku śmierci pracodawcy

Zmiana będzie dotyczyła prawa do zasiłku macierzyńskiego dla osób, które z przyczyn od siebie niezależnych (śmierć pracodawcy) utraciły prawo do ubezpieczenia chorobowego i urodziły dziecko po ustaniu tego ubezpieczenia. Wypełnia ona obecną lukę prawną i zrównuje sytuację kobiet, które niejednokrotnie posiadają długi okres ubezpieczenia, a ze względu na ustanie ubezpieczenia z przyczyn losowych urodziły dziecko w okresie, gdy nie podlegały ubezpieczeniu chorobowemu i z tego powodu nie mają prawa do zasiłku macierzyńskiego

Brak prawa do świadczenia rehabilitacyjnego i zasiłków po ustaniu tytułu do ubezpieczeń dla wszystkich emerytów i rencistów

Przed zmianą przepisów	Po zmianie przepisów
W aktualnym stanie prawnym zgodnie z ustawą z 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa prawo do zasiłku chorobowego za okres po ustaniu	Prawo do zasiłku chorobowego po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego, prawo do świadczenia rehabilitacyjnego oraz zasiłku wyrównawczego nie będzie przysługiwało osobie, która ma ustalone prawo do

tytułu ubezpieczenia oraz prawo do świadczenia rehabilitacyjnego i zasiłku wyrównawczego nie przysługuje osobie, która ma ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy ustalonego przez ZUS.	emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy niezależnie od systemu ubezpieczenia/zaopatrzenia, na podstawie którego prawo do tej emerytury lub renty zostało ustalone.
--	---

Sądy w licznych wyrokach wskazywały, że pod pojęciem „prawo do emerytury lub renty” należy rozumieć wyłącznie świadczenia ustalane przez ZUS. I w związku z tym ograniczenie w zakresie prawa do świadczeń po ustaniu zatrudnienia nie dotyczy emerytów i rencistów pobierających świadczenia z racji służby (policjantów, wojskowych, służby więziennej itd.)

Konsekwencje zmiany przepisów

Wprowadzana zmiana w sposób jednoznaczny wskazuje, że tak samo mają być traktowani wszyscy emeryci i renciści bez względu na to, z jakiego systemu otrzymują świadczenia.

Zmiana w ustalaniu okresu zasiłkowego

Przed zmianą przepisów	Po zmianie przepisów
Obecnie do okresu zasiłkowego wlicza się okresy poprzedniej niezdolności do pracy, spowodowanej tą samą chorobą, jeżeli przerwa pomiędzy ustaniem poprzedniej a powstaniem ponownej niezdolności do pracy nie przekraczała 60 dni.	Do okresu zasiłkowego będą wliczane okresy poprzednich niezdolności do pracy, jeżeli przerwa między ustaniem poprzedniej a powstaniem ponownej niezdolności do pracy nie przekraczała 60 dni. Do okresu zasiłkowego nie będą wliczane okresy niezdolności do pracy przypadające przed przerwą nie dłuższą niż 60 dni, jeżeli po przerwie niezdolność do pracy wystąpiła w

<p>Jeżeli dana osoba po wyczerpaniu okresu zasiłkowego wróci do pracy i po kilku dniach będzie ponownie chora, to gdy jest to inna choroba otwiera się nowy okres zasiłkowy. I może ona ponownie pobierać świadczenia chorobowe przez kolejny okres zasiłkowy.</p>	<p>trakcie ciąży. Wtedy pracodawca nie może w okresie, gdy ta osoba jest chora, rozwiązać z nią umowy o pracę.</p> <p>Po wejściu w życie zmiany wszystkie niezdolności do pracy w okresie do 60 dni będą zliczane do jednego okresu zasiłkowego bez względu na przyczynę niezdolności do pracy. Przykładowo, gdy dana osoba będzie chora przez 160 dni, a następnie wróci do pracy na tydzień i ponownie będzie chora, to będzie mogła pobierać świadczenia chorobowe jeszcze przez 22 dni do wyczerpania okresu zasiłkowego. Druga niezdolność do pracy nie otworzy nowego okresu zasiłkowego. Nowy okres zasiłkowy otworzy się po przerwie ponad 60 dniowej. Gdy okres zasiłkowy się wyczerpie, a dana osoba w dalszym ciągu będzie niezdolna do pracy, będzie mogła wystąpić o świadczenie rehabilitacyjne.</p>
--	---

Wyższy zasiłek za okres pobytu w szpitalu

Za okres pobytu w szpitalu miesięczny zasiłek chorobowy będzie wynosił **80% podstawy wymiaru** zasiłku, zamiast 70% – tak jak obecnie. Obecnie za okres pobytu w szpitalu zasiłek chorobowy wynosi 70%, z wyjątkiem sytuacji, gdy przysługuje za niezdolność do pracy powstałą w okresie ciąży. Wtedy zasiłek wynosi 100 %. To nie ulega zmianie. Obecnie prawo do zasiłku w wysokości 80% za okres pobytu w szpitalu okresie od 15. do 33. dnia niezdolności do pracy mają pracownicy którzy ukończyli 50 lat.

Nowa podstawa już po miesiącu kalendarzowym przerwy

Przed zmianą przepisów	Po zmianie przepisów
Obecnie podstawa jest ta sama co poprzednio, jeżeli nie było przerwy albo przerwa była krótsza niż 3 miesiące kalendarzowe.	<p>Podstawy wymiaru zasiłku nie będzie ustalana na nowo, jeżeli między okresami pobierania zasiłków zarówno tego samego rodzaju, jak i innego rodzaju nie było przerwy albo przerwa była krótsza niż miesiąc kalendarzowy.</p> <p>Będzie to powodowało konieczność częstszego ustalania podstawy wymiaru świadczeń przez płatników.</p> <p>Jeżeli więc pracownik chorował w kwietniu, a następnie choruje w lipcu, to podstawa wymiaru świadczenia chorobowego nie będzie ustalana na nowo, gdy przerwa jest krótsza niż 3 miesiące kalendarzowe. Będzie więc obowiązywała taka sama podstawa jak w kwietniu. Po wejściu w życie tej zmiany podstawa będzie ustalana na nowo, gdy pracownik po chorobie w kwietniu ponownie zachoruje w czerwcu. Jeżeli zaś po chorobie w kwietniu ponownie zachoruje w maju, podstawa będzie ta sama.</p>

Pozyskiwanie danych przez ZUS

ZUS w celu ustalenia prawa do zasiłku i jego wypłaty będzie mógł pozyskiwać dane i informacje w zakresie niezbędnym do ustalenia prawa do zasiłków, ich wysokości, podstawy wymiaru oraz do ich wypłat od ubezpieczonych oraz płatników składek, którzy są obowiązani bezpłatnie je udostępnić.

Konsekwencje zmiany przepisów

Zmiana ma dawać ZUS-owi możliwość otrzymania danych i jednocześnie nakłada obowiązek udostępnienia tych danych przez płatników i ubezpieczonych. Przepis nie określa jednoznacznie, jakich danych może zażądać ZUS. W praktyce ten przepis może być przez organ rentowy interpretowany rozszerzająco.

Termin wypłaty zasiłku

Przed zmianą przepisów	Po zmianie przepisów
Obecnie ZUS ma na wypłatę zasiłków 30 dni od daty złożenia dokumentów niezbędnych do stwierdzenia uprawnień do zasiłków.	ZUS będzie wypłacał zasiłek na bieżąco po stwierdzeniu uprawnień, nie później jednak niż w ciągu 30 dni od dnia wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do ustalenia prawa do zasiłku.

Problem z terminem wypłaty zasiłku powstaje, gdy osoba występuje o wypłatę określonego świadczenia, np. zasiłku chorobowego i to staje się podstawą do wszczęcia przez ZUS postępowania wyjaśniającego dotyczącego faktu podlegania przez tą osobę ubezpieczeniom społecznym. Jeżeli to postępowanie zakończy się wydaniem decyzji, że dana osoba nie podlega ubezpieczeniom społecznym oraz decyzji o braku prawa do zasiłku, a decyzje te zostaną zmienione przez sąd na skutek złożonych odwołań, to pojawia się problem dotyczący wypłaty odsetek. ZUS w takich sprawach często powoływał się na to, że termin wypłaty świadczenia to 30 dni od otrzymania wyroku. Wyrok był uznawany za ostatnią okoliczność.

Jak stwierdził m.in. Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z 14 kwietnia 2015 r. (sygn. akt III AUa 188/14) przez wyjaśnienie „ostatniej niezbędnej okoliczności” trzeba rozumieć wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia samego istnienia prawa wnioskodawcy do świadczenia. Wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem – w szczególności, gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia – oznacza, że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, choćby nie można było

mu zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa. To organ rentowy na skutek błędnej oceny stanu faktycznego wdał się w spór i to organ rentowy powinien ponosić konsekwencje niekorzystnego dla siebie rozstrzygnięcia tego sporu. Przyjęcie argumentacji organu rentowego prowadziłoby bowiem do sytuacji, w której, nie będąc narażonym na jakiegokolwiek negatywne konsekwencje, organ rentowy mógłby – wydając decyzje o wyłączeniu z ubezpieczeń społecznych lub ustalając inną dowolną podstawę wymiaru składek – doprowadzić do znacznych opóźnień (jak w niniejszej sprawie) w wypłacie należnych świadczeń.

Nie zawsze jednak sądy wydawały w tym zakresie korzystne wyroki dla ubezpieczonych. Czasami podzielały stanowisko ZUS, że ostatnią okolicznością jest wyrok sądu.

Konsekwencje zmiany przepisów

Zmiana jest próbą ograniczenia przez ZUS wypłaty odsetek i ma na celu usankcjonowanie tej praktyki, jaką stosował ZUS.

W przypadku osób prowadzących działalność (osób współpracujących, duchownych) zasiłek wypłaca się w terminie wskazanym powyżej, nie później niż w terminie 60 dni od dnia spłaty całości zadłużenia.

Potrącenie nienależnie wypłaconych zasiłków

Jeżeli świadczenie zostało pobrane nienależnie:

- z winy ubezpieczonego lub wskutek: umyślnego przestępstwa lub wykroczenia popełnionego przez tego ubezpieczonego;
- z winy ubezpieczonego lub wskutek nadużycia alkoholu (zasiłek chorobowy nie przysługuje za okres pierwszych 5 dni tej niezdolności);
- w razie uniemożliwienia badania lub niedostarczenia posiadanych wyników badań wyznaczonym terminie;
- jeżeli po analizie dokumentacji medycznej i po przeprowadzeniu badania ubezpieczonego lekarz orzecznik ZUS określi wcześniejszą datę ustania niezdolności do pracy niż orzeczona w zaświadczeniu lekarskim, za okres od tej daty zaświadczenie lekarskie traci ważność,

to wypłacone kwoty podlegają potrąceniu z należnych ubezpieczonemu zasiłków bieżących oraz z innych świadczeń z ubezpieczeń społecznych lub ściągnięciu w trybie przepisów o postępowaniu

egzekucyjnym w administracji lub egzekucji sądowej. Potrącenia ze świadczeń określonych w ustawie będą dokonywane na zasadach przewidzianych w przepisach o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Przed zmianą ZUS nie miał możliwości dokonywania potrąceń z wypłacanych świadczeń.

Zaliczenie wypłaconych świadczeń chorobowych na świadczenie emerytalne

W przypadku przyznania prawa do emerytury na podstawie przepisów o emeryturach i rentach z FUS za okres, za który ubezpieczony pobierał zasiłek chorobowy po ustaniu tytułu ubezpieczenia albo świadczenie rehabilitacyjne, pobrane z tego tytułu kwoty zalicza się na poczet przyznanej emerytury. Kwoty te traktuje się jak świadczenia wypłacane w kwocie zaliczkowej w rozumieniu przepisów o emeryturach i rentach z FUS.

Szersza definicja wypadku dla celów ustalania stopy procentowej składki

Przed zmianą przepisów	Po zmianie przepisów
Obecnie na równi z wypadkiem przy pracy zdarzenia wymienione obok były traktowane tylko w zakresie uprawnień do świadczeń określonych w ustawie. W związku z tym na tym tle dochodziło do spraw spornych, ponieważ płatnicy słusznie stali na stanowisku, że wypadki określone w tym przepisie nie powinny być wykazywane w informacji ZUS IWA, a tym samym te zdarzenia nie powinny wpływać na wysokość ustalonej przez ZUS	Na równi z wypadkiem przy pracy będzie traktowany wypadek, któremu pracownik uległ 1) w czasie podróży służbowej w okolicznościach innych niż określone w ust. 1, chyba że wypadek spowodowany został postępowaniem pracownika, które nie pozostaje w związku z wykonywaniem powierzonych mu zadań,

wysokości stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe.	<p>2) podczas szkolenia w zakresie powszechnej samoobrony,</p> <p>3) przy wykonywaniu zadań zleconych przez działające u pracodawcy organizacje związkowe.</p> <p>Po zmianie przepisów zdarzenia powinny być wykazywane w ZUS IWA. I mimo tego, że będą miały miejsce poza zakładem pracy – a więc pracodawca na ich zaistnienie nie będzie miał żadnego wpływu – będą miały ewentualnie wpływ na wysokość płaconej przez płatnika składki wypadkowej.</p>
---	--

Brak prawa do sukcesji stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe

Do stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe nie będą stosowane odrębne przepisy o sukcesji praw i obowiązków w przypadku przekształceń, łączenia się lub podziału płatników składek. Obecnie w orzecznictwie sądowym przeważa pogląd, że dopuszczalna jest sukcesja stopy procentowej składki między podmiotami, które na gruncie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych są odrębnymi płatnikami składek (np. wyrok SN z 20 marca 2009 r.; sygn. akt. II UK 292/08). Sukcesję praw i obowiązków przewidują przepisy art. 93–93c ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa, do których – w zakresie należności z tytułu składek – odsyła art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Dla płatnika składek będącego osobą fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą, posiadającego ustalony odrębnie więcej niż jeden rodzaj przeważającej działalności, będzie przyjmowany rodzaj

działalności ustalony dla działalności wpisanej do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej. Wcześniej ta sytuacja nie była uregulowana.

UWAGA

Na zakończenie wskazać należy, że zasiłki oraz świadczenie rehabilitacyjne, do których prawo powstało przed 1 stycznia 2022 r., będą wypłacane w wysokości, na zasadach i w trybie określonych w przepisach przed zmianą za cały okres nieprzerwanej niezdolności do pracy. W konsekwencji gdy pracownik po ustaniu zatrudnienia zacznie chorować, to np. okres zasiłkowy po ustaniu zatrudnienia będzie ustalany na zasadach obowiązujących jeszcze w 2021 roku.

Źródło

Projekt ustawy z 24 czerwca 2021 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw projekt (druk sejmowy nr 1188).

Andrzej Radziśław

radca prawny, specjalista w zakresie
ubezpieczeń społecznych,
wykładowca na szkoleniach
z ponad 20-letnim doświadczeniem

Stopka redakcyjna

Redaktor:	Marta Strupińska
ISBN:	978-83-269-9948-2
E-book nr:	2BC0183
Firma:	Wiedza i Praktyka sp. z o.o.
Adres:	03-918 Warszawa, ul. Łotewska 9a
Kontakt:	Telefon 22 518 29 29, faks 22 617 60 10, e-mail: cok@wip.pl
NIP:	526-19-92-256
Numer KRS:	0000098264 – Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy, Sąd Gospodarczy XIII Wydział Gospodarczy Rejestrowy. Wysokość kapitału zakładowego: 200.000 zł, Nr rejestrowy BDO: 000008579
Copyright by:	Wiedza i Praktyka sp. z o.o. Warszawa 2021

Niniejszy e-book chroniony jest prawem autorskim. Przedruk materiałów bez zgody wydawcy jest zabroniony. Zakaz nie dotyczy cytowania publikacji z powołaniem się na źródło. Wszelkie materiały zawarte w niniejszej publikacji mają charakter wyłącznie popularyzacyjno-informacyjny i nie mogą być traktowane w sposób prawnie wiążący pomiędzy Czytelnikiem a wydawcą lub redakcją. Redakcja dokłada wszelkich starań, aby informacje i dane zamieszczone w tych materiałach były poprawne merytorycznie i aktualne. Jednakże decyzja odnośnie zastosowania w szczególności określonych metod leczenia czy technik medycznych należy do podmiotu uprawnionego do wykonywania działalności w tym zakresie. Informacje zawarte w niniejszej publikacji nie mają także, w aspekcie poruszanych na jej łamach zagadnień prawnych, charakteru porady czy opinii prawnej, jako że wydawca ani redakcja nie świadczą jakichkolwiek usług prawnych. Informacje tego rodzaju nie mogą być również traktowane jako oficjalne stanowisko organów lub urzędów państwowych. Zastosowanie tych informacji w konkretnym przypadku może wymagać dodatkowych, pogłębionych konsultacji lub opinii prawnej. Wobec powyższego wydawca, redakcja, redaktorzy ani autorzy ww. materiałów nie ponoszą odpowiedzialności prawnej, w szczególności za skutki zastosowania lub wykorzystania w jakikolwiek sposób informacji zawartych w niniejszej publikacji.